

Elles Santegoets

Verloren schaduw

Uitgeverij Aspect

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1	Gebroken liefde 1995	9
DEEL 2	Gebroken geluk Siquijor	111
DEEL 3	Gebroken hoop Sierra Leone	187
DEEL 4	Gebroken verlangen Jij bent goud Het is stil	229
DEEL 5	Gebroken mens Met lege handen	243
	Dankwoord	251

DEEL 1
Gebroken liefde

HOOFDSTUK 1

1995

En toen begonnen de dromen. Toen ik klaar was met de liefde. Toen ik wist dat het altijd zo zou blijven. Geen dokter die mij kan helpen. Geen medicijn dat de pijn kan stoppen. Ik zag mensen die er niet waren. En als ik ze niet zag, voelde ik hun aanwezigheid en wist ik dat ze er toch waren. Ik ben niet gek, dat vind ik zelf. Anderen denken er misschien anders over. Daarom kan ik het tegen niemand zeggen, dat doe ik ook niet. Maar ik weet dat het waar is.

De zomer loopt naar zijn einde. De laatste zwoele avonden voordat de herfst zich geruisloos aankondigt. De geur van gras en kamperfoelie, de lome traagheid van het licht. Een witte vlinder op de rand van de tafel. We kijken er zwijgend naar totdat hij zijn tere vleugels beweegt en wegzweeft in de lucht. Op het gras zitten twee jonge vrouwen lachend met elkaar te praten.

‘Isabelle is zwanger,’ zegt Vera terwijl ze haar mondhoeken in een grijns omhoogtrekt. ‘Ze heeft het me gisteren verteld.’

‘Nee...echt waar?’

Vera glimlacht ‘ja, echt waar, ik ga oma worden. Michael is razend enthousiast. Hij loopt het nu al aan iedereen te vertellen.’

‘Wat een idioot idee,’ zeg ik. ‘Als ik die meiden op het gras zie zitten, dan lijkt het allemaal nog zo kortgeleden dat wijzelf die leeftijd hadden.’

‘Weet je nog,’ zegt ze tegen mij ‘jij met W..., ik heb het altijd zonde gevonden van die prachtige Egyptische vaas.’ We lachen.

‘Weet je trouwens, dat Doris ernstig ziek is. Ik ga haar binnenkort opzoeken...wil je mee?’ Ik zwijg. Na de korte affaire die Doris had gehad met W. was onze vriendschap veranderd. Doris had altijd een zwak gehad voor W. dat wist ik, en W. och, die had een zwak voor alle vrouwen. Later hebben we geprobeerd het als verstandige mensen uit te praten, maar het was een vriendschap met een litteken gebleven.

‘Arme Doris, ze heeft niet veel geluk gehad in haar leven.’

‘Wij hebben allemaal ons deel gehad,’ zegt Vera.

Ik kijk naar Isabelle die languit op het gras ligt en een komisch verhaal aan het vertellen is. Ik knik ‘het leven wordt voorspelbaar en de scherpe randjes zijn afgesleten,’ zeg ik. Vera volgt mijn blik en knikt. We zwijgen.

De zon begint langzaam onder te gaan en kleurt de wereld warmrood en onze huid goud. Op de achtergrond horen we het ruisen van de bladeren en het zingen van de vogels. Uit de verte klinkt muziek. De hemel boven ons is wijds en zacht. Ik kijk omhoog en voel mijn hart zachter worden.

Ik heb Vera leren kennen in de tijd dat ik met W. was getrouwd. In die eens zo veilige wereld, waar onverhoeds de twijfel door de kieren naar binnen was geslopen, zocht ik afleiding bij vrouwen in de buurt, op het schoolplein, overal waar ik maar kon ontsnappen aan thuis.

Vera stond met twee zelfverzekerde benen stevig op de grond en ik klampte me aan haar vast. Ze was getrouwd met Michael en had twee dochters. Isabelle, de oudste, een rustig teruggetrokken kind en Camille, een brokkenmaakster. Na de geboorte van Camille had ze haar baan tijdelijk opgegeven.

Vera had geleerd te luisteren. Van haar vader. Mensen denken dat een advocaat moet praten, had hij gezegd. Maar het belangrijkste is dat hij luistert. Als je lang genoeg wacht zal de ander precies vertellen wat je nodig hebt.

Van haar moeder had ze geleerd te wachten. Uit liefde. ‘Hij luistert beter naar mij als hij eerst zijn verhaal kwijt kan,’ had ze geduldig gezegd. Vera hield van haar moeder. Eigenlijk meer dan van haar vader die ze bewonderde. Maar tegen zichzelf zei ze dat het niet méér was, maar anders. Als enige dochter had ze nooit vergelijkingsmateriaal gehad. Haar moeder met haar zachte karakter bleek soms onverwacht sterk. Koppig, zei haar vader. Eerlijk, zei haar moeder. Dan leek het alsof ze groter werd. Of kwam het omdat hij boog?

Vera wilde graag een groot gezin. Michael niet. Het plonsde als een zware steen in de vijver. Op de bodem van zijn maag. ‘Je romantiseert een groot gezin,’ had hij gezegd. Hij kwam uit een gezin met vijf jongens en zijn ouders hadden drukke carrières en weinig tijd gehad. Hij was de middelste van de vijf. Nog steeds had hij een haat-liefde verhouding met zijn familie. Langer dan twee weken kon hij niet zonder hen maar zodra hij er was, wilde hij weg. De belangstelling voor zijn broers kwam voort uit interesse en plichtgevoel en duurde daarom nooit lang. Hij had er altijd tussenin

gehangen. Spottend hadden zijn twee oudere broers hem als jongetje opgetild zodat zijn benen bungelden in de lucht. Voor de lol. Zijn twee jongste broertjes keken langs hem heen en op naar hun oudere broers. Daarom was hij bang geweest toen hun eerste kind geboren werd. Het gevoel weer de middelste te zijn.

Michael was een beminnelijke man met een natuurlijk overwicht, maar ook iemand met ambities die weinig tegenspraak duldde. Isabelle en Camille waren dol op hem, maar ook mijn zoon en dochter konden zich vol enthousiasme in zijn armen werpen of op zijn rug springen om, luid gillend van plezier, rondgedragen te worden.

Ik mocht hem graag. Maar het was lastig dat hij het wist. Ik had steeds het gevoel dat hij op een speciale manier naar mij keek, alsof hij in de gaten moest houden hoe het met mij ging. Vera had het hem verteld. Over mijn periode van depressiviteit na de scheiding. Of het ontvluchten van de realiteit, zoals Michael het noemde. Dat klonk aanzienlijk minder zwaar. Ik weet ook dat hij tegen Vera heeft gezegd dat ze voorzichtig moest zijn met haar vriendschap met mij. Maar onze vriendschap bleek bestand tegen alle hindernissen.

Het heeft ons beiden overleefd.

De scheiding met W. was onvermijdelijk en langzaam raakte ik gewend aan het alleen wonen. Af en toe kon ik nog wel eens verliefd worden, maar het was nooit van lange duur. Een korte, soms hevige, behoeftebevrediging. Zoiets als chocola. Even een enorme trek erin hebben en daarna weer voor lange tijd genoeg

gehad. Zelden durfde ik iemand nog toe te laten in mijn hart en zeker niet in mijn huis. Ik had controle over de liefde. Tenminste dat dacht ik. Die vergissing kwam niet alleen door het sprankje hoop dat zich vastgezet had in een donker hoekje van mijn hart, maar ook omdat de eenzaamheid de kleur uit mijn leven had weggevreten. Verlangen moet je nooit onderschatten. Als je het ontkent, zal het je laten struikelen en laten voelen wie er de baas is. Dat had ik kunnen weten toen ik verliefd werd op A.

Ik kijk weer naar de jonge vrouwen op het gras. Vera houdt de fles witte wijn vragend omhoog. Ik knik en denk terug aan A. Mijn laatste liefde.

A. en ik werkten allebei als maatschappelijk werker in een vrouwengevangenis en ik bewonderde zijn deskundigheid de complexiteit van een probleem in simpele woorden terug te brengen tot de kern waar het om ging. Ik werkte graag met hem samen en wist dat dit wederzijds was. Soms bleven we na werktijd wat napraten en een enkele keer bracht hij mij naar mijn auto als we laat hadden doorgewerkt. Bij een van die keren had hij gezegd 'Je bent een bijzonder mens, weet je dat.' Lachend had ik hem geantwoord 'Dank je wel A., dat vind ik van jou ook.'

Onverwacht had hij mij een kus op mijn lippen gegeven.

'A., ik mag je erg graag, dat weet je,' zei ik. 'Maar ik ben blij dat je getrouwd bent omdat ik me nu niet hoeft af te vragen of ik iets met je wil. Ik heb me ooit voorgenomen om nooit meer iets met een getrouwde man te beginnen.' Daarna had ik me omgedraaid en was in mijn auto gestapt.

Toch had die kus mij meer gedaan dan ik mezelf wilde toegeven en was ik anders naar hem gaan kijken. Ja, als hij niet getrouwd zou zijn, dan... Nee, hij was getrouwd, dus... Enkele dagen na die voorzichtige kus, ontving ik zijn eerste brief. Niets veranderde, maar alles werd anders. Wat groeide was een dik pak papier. Stapels brieven gevuld met onvervuld verlangen en hoop. Een papieren relatie, onzichtbaar voor anderen. Even onwettelijk als de werkelijkheid dat ik opsprong als 's avonds de telefoon ging. Nee, natuurlijk belde hij niet. Dit ken ik, zei ik tegen mezelf als ik ijsberend door de kamer liep. Dit heb ik allemaal al eens meegemaakt. Dit wil ik niet. De telefoon gaf redding, in het begin. Zelden 's avonds, nooit in het weekend. Nooit op momenten dat ik het nodig had. Hij was getrouwd tenslotte. Niets vragen. Niets verwachten. Achtergrond blijven. Het enige tastbare waren zijn brieven met daarin de woorden die ik had gehoopt ooit van een man te horen. Ik kon het verlangen niet langer ontkennen. Het had zijn tentakels om mij heen geslagen en was niet van plan los te laten.

'Lieve schat, sorry voor het telefoontje van gisteravond. Ik had mijn problemen niet bij jou moeten neerleggen. Bedankt voor je lieve opbeurende woorden,' zegt A.

De vluchtweg om toe te geven aan mijn verlangen, lonkt.

'Niet doen,' zegt Vera, 'af en toe huilen kan geen kwaad. Vooruit, je kunt het.'

'Het spijt mij A.', schrijf ik hem, 'maar ik kan hier niet mee verder gaan. Ik ben opnieuw bezig om mijn leven te laten bepalen door jouw keuzes. Ik zit weer in de wachtkamer, wachtend op een telefoontje dat niet

komt, op een gestolen moment dat altijd tekort is. Ik kan het niet. Ik wil het niet.'

Hij reageert onmiddellijk. 'Ik hou van je, ik hunker naar je. Ik wacht op je.' Ik zwicht.

'Verwacht je nou echt dat hij rekening met jou houdt?' vraagt Vera. 'Gaat hij niet even vanzelfsprekend uit van zijn situatie in plaats van de jouwe? De boosheid klinkt door in haar stem. 'Laat hij jou niet even alleen als de anderen.' Haar ogen kijken mij hard aan.

Ik zwijg. Mijn hoofd hangt moedeloos naar beneden terwijl mijn handen onzichtbare stofjes van het tafelblad plukken. Hoe vaak heeft Vera mij dit al duidelijk gemaakt.

'Jouw ruimte wordt bepaald door wat er niet is. Jouw boosheid zit niet in het feit dat hij getrouwd is. Diep in je hart hoop je dat je belangrijker voor hem bent dan zijn vrouw, dan ieder ander.' Geschrokken kijk ik op.

Ik hoor hoe mijn stem piept als ik zeg 'ik zei tegen hem dat ik rust nodig had.'

Hij zei 'ik begrijp het.' Ik zei dat ik moeilijke dagen gehad had.

Hij zei 'ik begrijp het.'

Ik zei 'laten we er mee ophouden. Het ga je goed.'

Hij zei 'jou ook.'

Ik staar voor me uit. 'Ik heb geen energie meer over. Zelfs hopen kost te veel energie. Hoop is de illusie dat iets bestaat.'

Vóór A. was er M. Vera weet hoe dat afgelopen is. Nadat M. vertrokken was', zeg ik tegen Vera, 'was ik eindelijk verlost van de druk die steeds op mij werd